

POPOSTA D'INTERACCIÓ EN L'ESCOLA ESTEL- GUINARDÓ

Antecedents

El present projecte s'emmarca dins d'un projecte global, que com a escola, el CEIP Estel-Guinardó, porta treballant des de l'any '91, quan vam començar plantejant-nos el PEC, basat en uns valors, escollits i consensuats entre tota la comunitat educativa.

Des d'aleshores fins avui, el camí ha passat per:

-1- Crear **organitzacions educatives** que propiciïn aquests valors, com els tallers interclasses, tallers fets amb la col·laboració explícita de les famílies, col·laboracions sistemàtiques de alumnes de primària amb els de educació infantil, en diferents continguts curriculars com: lecto-escriptura, matemàtiques, hàbits de vida quotidiana, informàtica,...(vegeu comunicacions en les Jornades III i IV d'Innovació en Ed.infantil de l'ICE de la UAB).

-2- Reflexionar a nivell de claustre sobre el respecte entre persones, **actituds prosocials**, educació psicosocial, a partir d'assessoraments específics per al seu aprofundiment (Joan Carles Melic, Fina Masnou i Anna Aragay).

-3- Introduir la **filosofia** com a assignatura a tota l'escola, amb la prèvia formació de tot el claustre en la proposta de l'IREF, en el programa de Filosofia 6-18.

- 4- Incorporació de l'Escola en el programa de Prof. Segura (Universitat La Laguna, Canàries) **DECIDEIX** per el desenvolupament del **Programa de Competències Socials**, promogut pel Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, amb la formació de dues persones del claustre.

- 5- Treball intern de nivell de comissió pedagògica (de la qual jo mateixa en formo part), en l'elaboració d'una proposta global d'actuació en un **Programa d'Educació Psicosocial**, a nivell de tota l'escola.

- 6- Posada en pràctica d'un programa pilot, durant aquest curs 2000-01, del programa d'educació psicosocial: un a 6è de primària, del programa **DECIDEIX** del Prof. Segura, portat pel tutor; i l'altre a P4 i P5, sobre educació emocional, proposat, pensat i portat a terme, per mi mateixa:

Els nivells d'intervenció proposats com a escola passen per dos nivells:

- 1- Propostes habituals, que es donen a nivell quotidià, per la forma de funcionament i organització de la vida escolar, del temps, l'espai i les organitzacions metodològiques utilitzades.
- 2- Propostes específiques, és a dir que tenen com objectiu explícit ajudar a fomentar en els alumnes les habilitats psicosocials. Aquests poden ser de caire funcional, és a dir, que formen part de les estratègies de convivència, de repartiment de tasques, de relacions entre els membres de l'escola, per tal de funcionar i conèixer a partir de valors com el respecte i la prosocialitat. I altres, formals, proposades sota l'objectiu de parar a pensar, expressar, sentir i compartir les nostres vivències emocionals i relacionals, per tal de poder ser-ne més conscients i amos del seu us.

Dins d'aquests últimes s'emmarca la proposta desenvolupada en aquest projecte.

Quadre 1

PROPOSTA ESPECÍFICA I FORMAL:

En aquest projecte, he aprofundit en una proposta específica i formal, dins del Pla Estratègic de Competències psicosocials.

La part que correspon a l'educació emocional, amb els infants de parvulari, l'he anomenada:

" Coses que ens passen, coses que sentim ".

Per emmarcar el treball realitzat , descriuré:

- Les capacitats a desenvolupar
- El context de l'experiència

Dins aquest projecte exposaré els següents aspectes, portats a la pràctica:

- El treball realitzat amb els infants sobre dos emocions: L'ESTIMACIÓ I LA POR.
- El treball realitzat amb les famílies.

Nota: Tots els textos extrets de les converses fetes amb els infants o amb les famílies, estan escrites amb blau, per tal de facilitar la diferenciació.

CAPACITATS A DESENVOLUPAR

A partir dels eixos de creixement emocionals descrits en el projecte, en la posta en pràctica que aquí s'exposa, s'han proposat potenciar unes capacitats, de cada eix, a partir dels ingredients i estratègies escollides:

- D'autoregulació: Caragol intern

- . Expressió de sentiments
- . Ordre intern
- . Consciència de creences.
- . Autoconeixement
- . Voluntat de superació
- . Regulació.
- . Confiança en si mateix
- . Resistència a la frustració

- D'entorn social. El coixí afectiu:

- . Escolta i comprensió
- . Confidència i complicitat
- .. Acolliment i contenció
- . Seguretat
- . Diversitat
- . Pertinença
- . Respecte

- Proximitat i distància. La dolçor d'una llàgrima:

- . Sentit de la realitat
- . Confiança.
- . Autonomia
- . Superació autònoma
- . Confiança en si mateix
- . Sentit del dolor.
- . Esforç

- Sensibilitat estètica. El llaç de la seducció:

- . Emmirallament amb els personatges
- . Creació de significats.
- . Vincles afectius.
- . Diàleg.
- . Provocació.
- . Comunicació a través dels llenguatges.

Cada un d'aquests objectius i capacitats, es persegueixen a través de diferents estratègies i propostes, seguint el projecte (capítol 4. Una proposta d'interacció).

Quadre 2.

CONTEXT DE L'EXPERIÈNCIA

1- Alumnes:

La proposta s'ha portat a terme amb els alumnes de parvulari i de primer de primària .

S'ha partit el grup classe (25 infants):

- la meitat feien jocs cooperatius i prosocials , amb la tutora i
- l'altre meitat (en un altre espai) , feien la proposta d'interacció, a partir de les emocions bàsiques., amb mi.

La freqüència era setmanal i les sessions eren d'una hora i mitja, durant tot el curs.

Durant dues setmanes seguides , es mantenia la mateixa activitat per tal de poder fer un treball més seguit. Amb el grup de primer de primària, de vegades, les sessions es mantenien durant tres setmanes.

2-Espais de trobada:

S'han habilitat dos espais del parvulari, ja destinats als alumnes d'educació infantil i cicle inicial de primària, per tal de poder disposar d'un ambient propici per la proposta :

- 1- Punt de trobada:

Trobada amb un mateix, a través del joc de transformació de la pròpia identitat, del joc de rols, d'abandonar, per una estona i de broma, el que sóc, per retrobar-me i anar entenent com sóc, com responc, com em sento,. Connectar amb el punt del nostre caragol , deixant-nos portar per l'espiral que va de fora, fins arribar al punt, que t'impulsa una altra vegada, per l'espiral, cap a fora. En definitiva, per afavorir el diàleg intern, a través del joc simbòlic.

Trobada amb els altres, a través de la relació, del contacte corporal, de la imaginació, de compartir fantasies, de confrontar rols dins el grup, de pactar somnis deserts. En definitiva, per assaborir i patir el coixí afectiu que ens ofereix el grup de coetanis.

Aquest espai és utilitzat pels alumnes d'educació infantil i cicle inicial, dos cops més a la setmana , amb tot el grup classe, acompanyats pel tutor.

- 2- Espai de possibilitats expressives

Espai de possibilitats, que brinda possibilitats, materials, idees, espai, temps, relacions i llenguatges, per poder expressar, allò que sentim, allò que ens passa, allò que volem i que no volem, allò que temem, allò que ens il·lusiona, allò que ens emociona.

En definitiva, el llaç de la cultura, que ens embolcalla, oferint-nos tots els seus llenguatges , símbols i cultura, per sentir-nos part d'una família més gran, que comparteix unes creences, uns valors, unes tradicions i que ens permet emmirallar-nos en ells.

Aquest espai és utilitzat també en dues sessions més a la setmana, pels infants de 4 i 5 anys, en grups petits.

1- PUNT DE TROBADA:

La sala està pensada perquè els infants d'una forma lúdica i autònoma, puguin trobar aquells elements que els posaran en contacte amb el seu procés d'identitat.

Els espais definits són:

- **QUI sóc i qui puc ser:: L'ESCENARI**

Espai de transformació de la pròpia imatge, esdevenint personatges diversos, que comporten un canvi, en la imatge, però també en el parlar, en la manera de moure's, de pensar, de riure o de relacionar-se.

Com a personatges que som, ens agrada que ens mirin, que ens aplaudeixin, que ens permetin sentir-nos el centre d'atenció. Aquest afecte l'aconseguim a través d'una tarima, que permet als infants, un cop transformats, a través de robes, màscares o titelles, pujar a l'escenari i representar el seu personatge, mentre els altres el contemplen, des de la grada.

Per sentir-nos encara més importants, encara que sigui, darrera d'una màscara, disposem d'un medi molt poderós socialment i molt considerat pels infants, en el qual només hi poden sortir aquells personatges importants: la televisió. Hem instal·lat un circuit tancat de televisió, amb una càmera de vídeo, a través de la qual, el personatge que es considera ja preparat per sortir a la tele, pot pujar a l'escenari mostrar la seva representació.

- **COM sóc, com puc ser : LA FOSCOR**

Espai de foscor, d'intimitat, de recolliment, de posar a prova les possibilitats d'estar en un lloc:

- sense llum, o amb llums que em canvien la pròpia imatge, que fan sobresortir unes parts de mi, poc habituals,
- que em fan veure repetit, reproduït amb diferents colors, que juga amb les meves ombres i les meves llums,
- que em permet deixar-me anar , retrobant la duresa i seguretat del terra, des d'on podem contemplar un cel estrellat, badant, somniant despert, mentre ens sentim totalment acollits pel terra que ens sustenta, gairebé tots els punts del nostre cos.

L'espai disposa de la possibilitat d'estar a les fosques, d'estar amb una llum negra, d'encendre focus de diferents colors, de coixins per estirar-se al terra, de lots per jugar amb la llum, de contes, per mirar en la intimitat, de disfresses amb tocs fosforescents,..

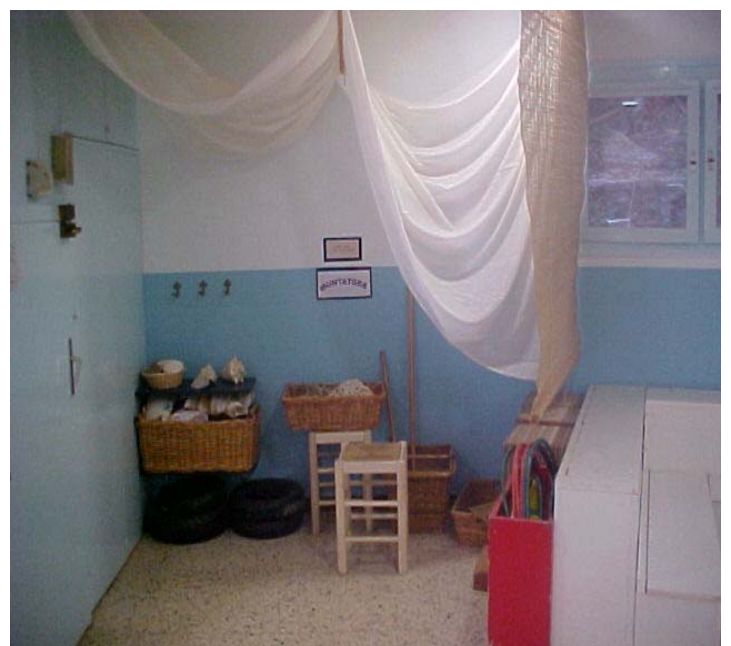

- **ON sóc, on puc ser: MUNTATGES**

Quan jutgen ens traslladem també de llocs, som capaços de traslladar-nos del pol Nord a una platja blanca del Carib, passant per la selva o l'espai. Aquesta capacitat de descentralització espacial, fomenta la fantasia i ens permet sentir-nos adaptables a qualsevol situació i context.

Els infants són els reis creant espais i situacions, només els cal disposar d'alguns materials prop oberts per poder transformar-se amb el que els calgui. Per exemple, les robes grosses, cordes, bastons altres elements naturals, extrets de la realitat, com petxines, pedres, troncs, suros,. pinyes,... els poden anar bé per situar-se i deixar anar la imaginació. Crear cabanes, casetes, nius, mars, o naus espacials, tot és possible.

Alguna estructura que ajudi a aguantar les estructures, com pinces d'estendre roba, gomes elàstiques, belcro adhesiu o cordill, poden ajudar.

- **QUE serè, que voldré ser: ELS OFICIS**

El futur, el que esdevindrem , el reflex dels adults en nosaltres, els nostres desigs de fer-nos grans, d'arribar a ser com,.... Un altre mar d'emocions que es posen a funcionar, quan a través del joc els infants es troben en una realitat fingida que els transporta en aquest somni tant comú: ser gran.

Com que cadascú té la seva fantasia, es fa difícil organitzar un espai que s'adigui a tots els intents. I com passa, amb els recompte de contes orals, cadascú es fa la seva imatge. Per això hem optat per posar a les mans dels infants que vaguin a jugar en aquest espai de fer-se la pel·lícula a la seva manera, i organitzar-se el seu escenari, que respongui a un ofici (perruquer/a, botiguer/a, restaurador/a,...) , a un context vivencial (casa, hospital, escola,...).

Oferirem un espai delimitat, on hi haurà alguns mobles multifuncionals i mòbils, com calaixeres, prestatges, taulell,... i dues o tres caixes amb material específics de determinats entorns, com caseta, metges,... Els infants podran muntar i organitzar l'espai i el material en funció de l'espai que hagin escollit i de les vivències que ens aquest context , hagin tingut.

2- ESPAI DE POSSIBILITATS EXPRESSIVES:

L'espai estar pensat per afavorir l'expressió del que sentim, del que ens passa o ens ha passat o del que voldríem que ens passes, o del que voldríem sentir.

Per tant oferirem una sala on la creativitat i l'expressivitat siguin les reines.
Ens servirem dels següents llenguatges:

- VERBAL:

La paraula eina clau per contestar amb els nostre pensaments, a través de les converses, on podrem sentir-nos escoltats, acollits, compresos i estimats.

Un espai acollidor, on poder fer una rotllana, en un terra càlid , on puguem veure les cares i sentir-nos propers uns dels altres.

En funció del tema, de la quantitat d'infants o del tema a compartir, ens seiem en cadires (posades en rotllana) o seiem en el terra de soro.

Els pensaments dels infants , que recullen les seves vivències, les seves emocions més naturals, són una font bàsica per els adults, per poder entendre millor les vides dels infants , els seus progressos o bloqueigs i poder a partir d'aquí, interpretar-los, acollir-los, provocar-los i estimar-los amb el que tenen i el que son.

Igualment important és per les famílies disposar d'aquests pensaments dels seus infants i dels amics dels seus fills/es, i poder conèixer-los millor, i en molts cops, descobrir amb sorpresa, la capacitat de raonar, pensar i compartir que tenen els infants de parvulari. De la profunditat dels seus plantejaments, de la lògica aplacant amb que veuen les experiències, que arriben a fer-te replantejar realitats , que com adult veies com immodificables.

Per això, recollim aquestes converses i es fan arribar a casa, a través d'una **carpeta**, que cada infant té i en la que les famílies també tenen la possibilitat d'intervenir-hi, de la forma que desitgin. És una via més de comunicació, que va des de les reflexions que han tingut amb l'infant, arrel de l'arribada de la carpeta, a preocupacions o pensaments seus, com a pares i mares, que volen compartir amb l'escola.

També des de l'escola, podem oferir material específic a una família que ho demana, com bibliografia, algun article, o concretar una trobada.

De vegades ens hem de servir d'ajudes per poder-nos a sincerar. Un recurs fantàstic per els infants ha estat **els titelles**. Els hem utilitzat en gairebé tots els temes parlats. Ens han ajudat, a centrar el discurs, a treure temes difícils d'abordar, a parlar d'una forma més distesa,...

Els titelles , a l'inici de la trobada, estan dins d'un cabàs dormint, i ells els desperten amb una cançó. Aquest ritual d'inici, ens ajuda a centrar-nos i ambientar-nos. AL llarg de la sessió i en funció del que es faci aquell dia, els titelles queden a disposició dels infants , per fer-los parlar. AL final de la sessió ens els repartim , per portar-los a casa.

Cada setmana marxen tots i tornen dos dies abans de la propera trobada, per assegurar-nos que els tindrem tots a l'escola. Aquesta relació tant propera amb els titelles ens ha facilitat molt la relació i la comunicació entre casa i escola. Els titelles, quan tornen ens expliquen el que han viscut i també, de vegades ho porten escrit en la

seva llibreta (cada titella porta amb ell, una llibreta, per si a casa volen escriure el que han parlat).

Els contes són una altra gran eina utilitzada. Tant els explicats oralment, contes tradicionals, que ens provoquen emocions de tots colors, com llibres, pensats per focalitzar en una emoció concreta.

Disposem d'una biblioteca, en aquesta aula, on els llibres estan classificats per emocions bàsiques. Aquests estant a l'abast dels infants i també de les famílies, per agafar-los en préstec , quan vulguin tractar algun tema , en particular.

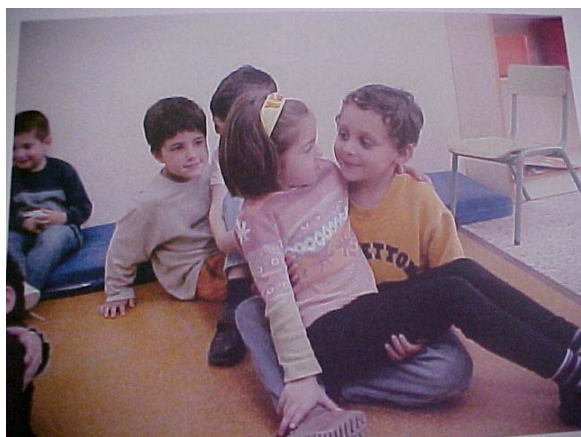
- CORPORAL

El nostre cos, suport incondicional del nostre món emocional i relacional. Estar present sempre i és alhora retrat i mirall del que ha passat i del que estar passant. Per tant, hem tingut en compte aquesta presència, procurant realçar-la, utilitzar-la i posar-hi el foc d'atenció.

En moltes trobades, els jocs de mirades, contactes, d'unions i desunions, de pèrdues i retrobaments, d'equilibris i desequilibris, de sensacions a través de tots els sentits (olor, vista, olfacte, tacte), jocs de reconeixement de l'altre o d'un mateix, de consciència sensorial amb un mateix, en un altre, amb els objectes,...són habituals.

Per englobar-ho d'alguna manera diria que les propostes han estat en tres àmbits, bàsicament:

- **Respiració:** escoltar la nostra respiració, els batecs del nostre cor, com canvia en funció del que sentim i com a través de la consciència i el control de la reparació, podem modificar el nostre estat anímic. Jocs amb diversitat de materials, com globus, espelma, paper de diferents textures,...
- **Equilibri:** la verticalitat del nostre cos, el control que en tenim, la consciència de la globalitat del cos a través de postures que ens permeten mantenir un equilibri, de perdre'l per retrobar-lo, d'explorar les possibilitats de postures equilibrades i desequilibrades del nostre cos, en relació al terra o a una base (estable o no), de l'equilibri que aconseguim a través del suport d'una altra persona, l'acoblament que hem d'aconseguir dels nostres cossos, per poder-nos aguantar,....Els materials utilitzats són extrets de la proposta de Hengstenberg (1994), que ens ofereix una diversitat de materials i propostes molt rica per poder oferir als infants l'oportunitat d'explorar el seu cos, a través de les postures i l'equilibri. Foto
- **Balanceig:** la sensació d'acolliment, estimació que ens pot transmetre aquest moviment és ancestral. Totes les races i cultures el tenen en el seu repertori natural. Gronxar un nadó per calmar-lo, la tranquil·litat que experimenta un infant quan, duna forma intuïtiva, es balanceja quan es troba deseparat, trist o sol. Aquest moviment ens aporta doncs un sac d'emocions positives de contacte amb nosaltres mateixos i també de sensació d'acolliment quan estem als braços d'un altre que ens gronxa. Els jocs de balanceig poden ser molt variats, amb música, amb una història que els sustenti, o senzillament una trobada agradable que donem la possibilitat de tenir.

- VISUAL I PLÀSTIC

Hem utilitzat el llenguatge visual i plàstic sota dos conceptes principalment:

- Per expressar allò que sentim , ja sigui una experiència viscuda en altre contextos i moments, com per compartir una emoció col·lectiva, viscuda a la sala.
- Per llegir les emocions expressades pels artistes, experts en aquest llenguatge, a través de làmines d'art, llibres, fotografies,

En la sala de possibilitats expressives disposem d'un gran ventalls de materials que ens ajuden a comunicar allò que sentim.

- **MUSICAL:**

En la sala de possibilitats expressives disposem de un aparell de disc compacte, per poder fer audicions tots junts i també de casets amb auriculars per poder escoltar música de forma individual. D'aquesta forma la proposta pot ser variada, en funció de les necessitats expressives.

Els recull de músiques exposat en el projecte, està a disposició dels infants en aquesta sala.

